מתוך "חיים של אחרים". כשאנחנו חושפים יותר, יודעים עלינו יותר – ובלי כל מאמץ

האח הגדול: עשה זאת בעצמך

הרשתות החברתיות מפתות אותנו לחשוף את חיינו ולוותר על הפרטיות שלנו, והגבול בין המרחב הפרטי והציבורי הולך ומיטשטש • ברור מה הגורמים המסחריים מרוויחים מזה – אבל מה מרוויחים מזה הגולשים, אם בכלל?

סיני גז

אחת העובדות המרתקות בביצת הפייסבוק והבלוגוספירה היא ששיתוף המידע, החשיפה העצומה, טשטוש הגבולות בין הפרטי לציבורי – הכול נעשה מרצון. הגולשים ברחבי הכפר הגלובלי משתפים את כל העולם ואחותו, או לפחות את האחות שלהם, בנבכי נפשם ובהבל מקלדתם מתוך רצונם החופשי. זה נשמע טריוויאלי למי שכבר מעורה ברשת חברתית, אך למעשה הוויתור מרצון על הפרטיות מבהיר היטב את התופעה כולה – המאיימת על הפרטיות של כולנו ועל הכבוד שאנו רוחשים לה.

אם לפני שנים לא רבות היינו שומרים בקנאות על פרטיותנו וחוששים מחדירת זרים לסודי־הסודות שטרחנו לשמור, היום משתמשי פייסבוק והבלוגרים למיניהם ששים אלי מקלדת כדי לפרסם ברשת כל שביב מידע אישי, ברמות איכות וחשיבות שונות.

הרצון לשמור על החשאיות בנושאים אישיים ופרטיים התחלף, בתוך שנים מעטות, בהתמכרות טוטאלית לחשיפה רבה ככל האפשר של המתרחש בנפש הגולש, בתכנים של מקום עבודתו ובדעותיו על כל נושא. חור המנעול שדרכו נהגו להציץ השכנים על מנת לדלות מידע עסיסי על המתרחש בבית שממול התרחב בשנים האחרונות – ושינה את צורתו לכדי בלוג או עמוד פייסבוק כשר למהדרין. אם פעם נהגנו "לשמור הכול לעצמנו", היום אנחנו שומרים הכול ברשת. התופעה הזו מבטאת ויתור על הפרטיות, או שמא ראוי להגדירה "חשיפה מוגברת של הגולשים".

האינטרסים הסמויים מן העין

נדרשת התייחסות רצינית לסוגיית הפרטיות ברשת. הקלות שבה ניתן לעקוב היום אחרי אנשים באמצעות תוכנות שדלפו לאינטרנט ומכילות פרטים אישים על אזרחי המדינה (דוגמת "רשומון" ו"חיפושית", הנגישות לכל גולש) – לצד הניצול ההולך וגובר של נגישות המידע הפרטי הזה על־ידי גורמים אינטרסנטיים – כל אלה הופכים את המצב הקיים לקלחת מבעבעת של אינטרסים, שרובם סמויים מן העין. אלא שבמקרים רבים הגולשים הם שמנדבים את המידע האישי לכל דורש.

מה שמטריד בכל הסיפור הזה הוא שמדובר בתפוח אדמה לוהט, הנופל לידיהם של גורמים בעלי אינטרסים מובהקים. בזמן שהגולשים מחטטים בעצמם לדעת, אותם בעלי אתרים יושבים מאחורי הקלעים בחשאיות רבה – וסופרים את הכסף. יישומים שונים בפייסבוק מתייחסים כמובן מאליו אל ה"זכות" לרמוס את פרטיות הגולשים כדי לממש צרכים מניפולטיביים. והגולשים... בשלהם.

מעודדים את הגולשים להיחשף

האירוניה היא שדווקא פייסבוק וגוגל שומרים בקנאות על סודותיהם המקצועיים ואוחזים בקלפים קרוב מאוד לחזה – ובו־בזמן הם עוסקים בבניית יישומים המגבירים את החשיפה של הגולשים. החברות מצידן דואגות להסתיר את המידע ה"אישי" שלהן, בזמן שהן מאפשרות ומעודדות את הגולשים לחשוף – והרבה.

בסרט "חיים של אחרים" של הבמאי **פלוריאן הנקל דונרסמארק** מובא סיפורה של המשטרה החשאית בגרמניה בשנים שלפני נפילת החומה.

בסרט מוצגות שיטות מעקב וציתות ל"מתנגדי השלטון". נדמה כי לו היו רוצים להקים היום משטרה חשאית כזו, שוטריה היו צריכים לא יותר ממחשב המחובר לאינטרנט ושם משתמש בפייסבוק.

באורח פרדוקסלי, דווקא מה שנתפס עד לא מזמן כפעילות ריגול מורכבת ומסובכת, הופך היום לדבר פשוט למדי – דווקא בגלל אותם גולשים שמוותרים על פרטיותם מרצונם החופשי, וכך למעשה משרתים גורמים ציניים ואינטרסנטיים תמורת... תמורת מה, בעצם? ⊗

DRAFTFCB | שמעוני פינקלשטיין

לא תמיד רואים אותנו,
אבל אנחנו תמיד שם.

LG הוא מותג האלקטרוניקה המוביל על פי מדד המותגים של גלובס 2007
עיתון העסקים של ישראל

קבוצת ח.י. תמשיך להוביל את המותגים הגדולים בישראל גם ב-2008: LG ■ SanDisk ■ i-mate ■ Hitachi ■ ועוד. www.hye.co.il